

KS. PIOTR SZLUFIK SDB – KUTNO-WOŹNIAKÓW

[Recenzja]: Jan Krawiec SDB, *Organizacja tajnych studiów filozoficznych i teologicznych oraz nowicjatu w Inspektorii św. Jacka w Polsce podczas drugiej wojny światowej 1939-1945*, Poligrafia Salezjańska, Kraków 2015, ss. 201.

W roku, w którym przypadła 70. rocznica zakończenia drugiej wojny światowej, pojawiły się na rynku wydawniczym ważne dla salezjanów pozycje książkowe, ukazujące dramat tamtych lat wśród członków zgromadzenia salezjańskiego. Wśród publikacji znalazła się książka autorstwa ks. Jana Krawca pt. *Organizacja tajnych studiów filozoficznych i teologicznych oraz nowicjatu w Inspektorii św. Jacka w Polsce podczas drugiej wojny światowej 1939-1945*, którą wydała Poligrafia Salezjańska z Krakowa. Ks. Jan Krawiec jest salezjaninem Inspektorii św. Jacka pracującym w Krakowie-Dębnikach, doktorem historii i autorem wielu publikacji¹.

Praca ks. J. Krawca jest naukowym opracowaniem historycznym, ukazującym dwa ważne obszary działalności formacyjnej salezjanów w Polsce w okresie

¹ Pozycje książkowe: *Cierpieć i być wzgardzonym. Sługa Boży ks. Józef Kowalski Męczennik Oświęcimia*, Kraków 1997; *Świadkowie Chrystusa. Błogosławieni męczennicy* ks. Józef Kowalski, Czesław Józwiak, Edward Kaźmierski, Franciszek Kęsy, Edward Klinik, Jarosław Wojciechowski, Kraków 2000; *Powstanie Towarzystwa św. Franciszka Salezego oraz jego organizacja i działalność na ziemiach polskich*, Kraków 2004; *Jak Dante za życia przeszedłem przez piekło. Ks. Zygmunt Kuzak SDB – kapłan niezłomny: opracowanie biograficzne*, Kraków 2007; *Powstanie, działalność i likwidacja Niższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Marszałkach*, Kraków 2009; *Działalność duszpastersko-wychowawcza salezjanów w Lublinie 1927-2000*, Lublin 2010; *Działalność duszpastersko-wychowawcza salezjanów w Oświęcimiu na Zasolu 1916-1983*, Kraków 2013; *W blasku dębnickiego krzyża. Działalność duszpastersko-administracyjna salezjanów w parafii św. Stanisława Kostki w Krakowie na Dębnikach w latach 1918-2001*, Kraków 2013; *Żabnica na szlaku wolności – Wspomnienia z hitlerowskiej okupacji przeżytej w Żabnicy*, Żabnica 2013. Artykuły w czasopismach i monografiach: *Zarys historyczny Salezjańskiego Instytutu Teologicznego w Krakowie*, Biuletyn salezjański „Nostra”, 17 (1962) nr 2, s. 8-14; *Organizacja studiów filozoficznych i teologicznych w Inspektorii św. Jacka podczas drugiej wojny światowej 1939-1945*, Biuletyn salezjański „Nostra”, 44 (1989), s. 21-28; *Duszpasterstwo salezjanów na Kalinowszczyźnie w Lublinie*, w: *75 lat salezjanów w Lublinie*, Lublin 2002, s. 7-38; *Działalność Salezjanów w Daszawie*, Wiadomości Inspektorialne, 4 (2004) nr 11, s. 34-39; *Działalność*

okupacji: organizację tajnego nauczania filozofii i teologii młodych współbraci oraz funkcjonowanie nowicjatu w Krakowie dla kandydatów do zgromadzenia w warunkach konspiracji. Struktura książki jest przejrzysta i składają się na nią: *Spis treści*, *Wykaz ważniejszych skrótów*, *Wstęp*, trzy rozdziały złożone z mniejszych bloków tematycznych, *Zakończenie* oraz *Bibliografia*.

Centralną część publikacji ks. Krawca tworzą trzy rozdziały. Pierwszy pt. *Organizacja tajnych studiów filozoficznych i teologicznych na polskich terenach przyłączonych do Rzeszy Niemieckiej* (s. 13-67), prezentuje trzy placówki salezjańskie – Marszałki, Pogrzebień i Oświęcim, ich losy w pierwszym okresie okupacji niemieckiej, tułaczki współbraci oraz straty materialne tych placówek.

Kolejny – najobszerniejszy – rozdział nosi tytuł *Organizacja tajnych studiów filozoficznych i teologicznych na terenach Generalnej Guberni* (s. 69-172). Rozdział prezentuje trzy dzieła salezjańskie, w których młodzi współbracia formowali się po nowicjacie i po asystencji: Lublin, Przemyśl i Kraków. Ta część książki ukazuje także funkcjonowanie przed, w trakcie okupacji oraz wyzwolenie tych dzieł. Autor poświęca również nieco miejsca męczeńskiej śmierci współbraci z Krakowa, aresztowanych w maju 1941 r.

Ostatni – trzeci rozdział – jest zatytułowany *Organizacja nowicjatu salezjańskiego w inspektorii św. Jacka w Krakowie podczas II wojny światowej* (s. 173-190). Ukazuje on czytelnikowi formację salezjanów, która odbywała się za granicą oraz w Polsce do 1939 r. Autor opisuje także nowicjat w Czerwińsku w okresie od 1924 do 1939 r. Rozdział zamyka ostatnia kwestia, związana z jego tematem – organizacja konspiracyjnego nowicjatu dla Inspektorii św. Jacka, który działał w Krakowie w okresie wojennym.

Książka jest wyrazem miłości Autora do Zgromadzenia i historii salezjańskiej, pracowitości oraz dowodem żywego pragnienia, aby „wiele ważnych wydarzeń historycznych, nigdzie nie zapisanych nie poszło w zapomnienie” (s. 12). Stąd też publikacja pełni ważną rolę dokumentującą oraz uzupełniającą istniejącą literaturę przedmiotu. Praca ks. Krawca to wyjątkowy obraz salezjańskich dzieł formacyjnych, malowany dramatem wojny, niepewnością, smutkiem, ucieczkami, ale także ufnością, odwagą i poświęceniem współbraci oraz życzliwych im ludzi.

Lektura jest ciekawa. Jednak trzeba zauważyć, że czytelnika może męczyć mały druk, nieco razić określenia językowe opisujące dramatyzm wojny, którymi nader często posługuje się w narracji Autor: np. straszna barbarzyńska wojna (por. s. 14), straszne bomby, straszna niewola (por. s. 15), straszna terrorystyczna okupacja (por. s. 22), tragiczna i barbarzyńska agresja (por. s. 27), barbarzyńskie prześladowania (por. s. 35), *barbarzyńskie i zbrodnicze bombardowanie* (s. 41), barbarzyńskie katowanie (por. s. 53), *barbarzyński plan germanizacji* (s. 63), barbarzyńskie czyny (por. s. 65), barbarzyńskie, zbrodnicze bombardowania (por. s. 70), zbrodnicze i barbarzyńskie naloty (por. s. 73), wstrząsające i barbarzyńskie egzekucje (por. s. 80), barbarzyński agresor (por. s. 87) czy też niepotrzebne

powtórzenia, np. w jednym zdaniu ks. Krawiec powtarza trzykrotnie nazwę Pogrzebień, zob. s. 23-24. Niestety, podobnych repetycji jest wiele – zob. s. 37-38, 39, 58, 67, 174, 198). Drobne błędy: opuszczenia – s. 9, typograficzne – s. 10, 69, 73, 81, 87, 89, 198, stylistyczne – s. 15, literowe – s. 43, 193, niekonsekwencja w pisowni nazw zgromadzeń (raz małą – s. 28, 83, innym razem wielką literą – s. 65, 71), nie wpływają na wartość formalną publikacji. Szkoda, że czytelnik nie znajdzie choćby kilku wybranych fotografii opisywanych placówek. Być może zaważyły na tym kwestie finansowe. Ocenę wartości historycznej książki należy pozostawić specjalistom, choć także amator dostrzeże pewne luki w prezentowanych danych, np. brak dokładnego programu studiów odbywanych przez kleryków w okresie 1939-1945. Bardzo ubogo Autor potraktował sprawę budowy w 1936 r. kaplicy pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, która znajduje się przy domu salezjańskim na Łosiówce i posiada bogatą historię.

Publikacją ks. Jana Krawca SDB pt. *Organizacja tajnych studiów filozoficznych i teologicznych oraz nowicjatu w Inspektorii św. Jacka w Polsce podczas drugiej wojny światowej 1939-1945*, z racji na podjętą tematykę zainteresują się zapewne amatorzy historii salezjanów w Polsce. Być może znajdzie także życzliwych czytelników w gronie badaczy edukacji konspiracyjnej w latach 1939-1945. Warto, aby książka znalazła się w archiwach salezjańskich oraz w bibliotekach domów formacyjnych Towarzystwa św. Franciszka Salezego w Polsce.